זה הנמכר לגוי שלא יאמר הואיל ורבי עובד ע"ז אף אני כמוהו. וקשה הא קרא מירי בגר תושב וגר תושב אין עובד ע"ז ואם עובד ע"ז אסור לקיימו כמש"כ הרמב"ם פ"י מע"ז ה"ו. וי"ל דעשיית ע"ז לבד [בלא לעבדה] רק ישראל מוזהר עלי' כמש"כ הרמב"ם פ"ג מע"ז ה"ט וכן עשיית פסל, וכן מצבה שאסרה תורה כמש"כ רמב"ם שם פ"ו ה"ו אין ב"נ מוזהר עלי' וגר תושב מותר לעשותה לכן הו"א שגם העבד מותר. ואע"ג שהרמב"ם פ"ט ממלכים ה"ב כתב שאין מניחין אותו מ"מ כיון שאין חייב מיתה (וי"א שאינו אלא מדרבנן) הו"א שמותר לעשותו לצורך רבו. ועי"ל שב"נ אין מוזהר על השיתוף כמש"כ תוס' בבכורות ב' ב' ד"ה שמא ויתכן שגם גר תושב מותר לו לעבוד בשיתוף וצ"ע [ואולי הכוונה שהוא גוי גמור אבל א"כ מירי שאין דר בא"י שאסור לקיים בו עובדי ע"ז וצ"ע]. ולפי האמת י"ל דבישראל כ"ז אביזרייהו דע"ז ויתכן דגם יהרג ואל יעבור ע"ז וצ"ע.

הפטרת בהר עי' בירמי' פל"ב.

ב ח ק ת י

ג. אם בחוקותי תלכו. וברש"י כשהוא אומר ואת מצותי תשמרו הרי קיום המצות אמור הא מה אני מקיים אם בחקותי תלכו שתהיו עמלים בתורה. אך צ"ב היכן מרומז כאן שתהיו עמלים. וי"ל שזה מרומז בתיבת תלכו שרק ע"י עיון ויגיעה בתורה הולכים ועולים בתורה עמוק יותר ויותר.

אם בחקתי תלכו וגו'. כאן לא כתיב כמו בברכות בפ' תבא ברוך אתה בעיר וגו' ברוך פרי בטנך וגו' יצו ה' את הברכה באסמיך ובכל משלח ידיך וגו' וכאן כתיב רק ונתנה הארץ יבולה ועץ השדה יתן פריו ואכלתם לחמכם לשובע וישבתם לבטח ולא כתיב שום ברכה שהארץ תתן עשר פעמים יותר מצרככם ותתעשרו וכו' משום שכאן מירי בת"ח כמ"ש אם בחקתי תלכו שתהיו עמלים בתורה ולת"ח אין זה ברכה שיש לו יותר מצרכיו כי זה מבטלו מת"ת ולהם הברכה המעולה שיהא להם כל צרכם לא פחות ולא יותר אבל בפ' תבא שמדבר לכלל ישראל להן נתן ברכה של עשירות.

ד. בברכות כתיב ועץ השדה יתן פריו ובקללות כתיב ועץ הארץ לא יתן פריו ועי' רש"י, ויש לפרש עוד דבשעת ברכה הכל זרוע והעץ הוא בתוך השדה ובשעת הקללה אינו זרוע או זרוע ונשדף וליכא שדה וקאמר שגם העץ לא יתן פריו. מאאמו"ר שליט"א.

ה. ואכלתם לחמכם לשובע. פרש"י אוכל קמעא והוא מתברך במעיו. לכאורה צ"ע דהא כבר נתברכו בשובע כדכתיב ברישא דקרא והשיג לכם דיש את בציר ובציר ישיג את זרע ומפרש"י שיהא הדיש מרובה ואתם עסוקים בו עד הבציר ובבציר תתעסקו עד שעת הזרע. וי"ל דגם גם זו ברכה היא שלא יצטרך לבטל הרבה מת"ת עבור זמן האכילה.

ז. ורדפתם את אויביכם ונפלו לפניכם לחרב. קשה מעיקרא כתיב ונתתי שלו' בארץ וחרב לא תעבור בארצכם וא"כ אויביכם מאן נינהו. וי"ל דקאי אמלחמת ז' עממין ומלחמת עמלק שזה חיוב אף שאין באין להלחם. א"נ דקאי אמשטינים דלמעלה שאם ישראל נוהגין כראוי נופלין לפניהן מעצמן כדאי' במדרשות ועי' ברכות ו' א' יפול מצדך אלף דקאי אמזיקין.

טו. ואם בחקותי תמאסו ואם את משפטי תגעל נפשכם. פשטי' דקרא משמע דדוקא אם מאסו המשפטים ותגעל נפשכם נענשים בעונשים הללו אבל אם אין מקיימין התורה מחמת עצלות והתרשלות ולא תמאסו בהן לא יהו עונשין הללו אלא עונשין קלים להחזירן למוטב וזהו התוכחה

הודפס מאתר אוצר החכמה